

Ирина Базили бе навършила двацет и три години, когато през 2010-а започна работа в „Ларк Хаус“, в околностите на Бъркли, без големи очаквания, тъй като от петнайсетгодишна възраст се местеше от град на град, сменяйки без особен късмет различни препитания. Дори не си представяше колко прекрасно ще се устрои в този дом за възрастни хора и как през следващите три години ще е толкова щастлива, колкото тогава в детството си, преди да се преобърне съдбата ѝ. Този дом, основан през 1900 година като достойна обител за възрастни хора с ниски доходи, по необясними причини бе привлякъл от самото начало прогресивни интелектуалци, закоравели езотерици и не особено талантиливи хора на изкуството. С времето домът бе претърпял много промени, но таксите му се поддържаха по джоба на всеки обитател, за да се насърчава, поне на теория, известно социално и расово многообразие. На практика обаче всички обитатели бяха белокожи от средната класа и разнообразието се проявяваше в едни доста тънки отликваха също възрастните от четвърто ниво, сполучливо наречено „Рай“, защото старците там очакваха преселението си на небето, унесени в дрямка през по-голяма част от времето, и не се нуждаеха от грижите, които се очакваха от нея на по-долните нива. Ирина трябваше да придружава обитателите на консултация при лекар, адвокат и счетоводител, да им помага да попълват здравни и данъчни формуляри, да ги води на пазар и да ги съпровожда в други дейности от този род. Със старците от „Рая“ я свързваше единствено задължението да урежда погребенията им, но само след като получи подробни указания за всеки конкретен случай, ѝ обясни Ханс Войт, тъй като волята на издъхващите невинаги съвпадаше с тази на близките им. Живеещите в „Ларк Хаус“ принадлежаха към различни вероизповедания и погребенията обикновено представляваха доста сложни церемонии, съвместяващи всички религии. Обясни ѝ, че само персоналът, свързан с чистотата на дома, с личните грижи и с медицинското обслужване на обитателите е длъжен да носи униформа, но че за останалите служители съществува негласен протокол по отношение на облеклото и в него уважението и добрият вкус са основни критерии. Така например тениската с шампа „Малкълм Х“, която Ирина носеше, беше неподходяща, отсече той. На шампата всъщност не беше Малкълм Х, а Че Гевара, но тя не му го каза, защото предположи, че Ханс Войт изобщо не е чувал за революционера, който половин век след своята между хора свободомислещи, търсачи на духовни пътеки, обществени и екологични дейци, нихилисти и неколцина хипита, оцелели в района край залива на Сан Франциско.

В първото интервю директорът на дома Ханс Войт обясни на Ирина, че е прекалено млада за подобна отговорна длъжност, но понеже спешно трябва да попълнят вакантното място в отдела по административно обслужване, тя може да я заеме временно, докато намерят подходящ човек. Ирина си каза, че това, което

не достига на нея, важи и за него – той приличаше на дебелобузест, преждевременно оплешивял хлапак, комуто ръководството на дома идва в повече. С времето младата жена щеше да установи, че от разстояние и на определена светлина външният вид на Войт мамеше, понеже в действителност той бе навършил петдесет и четири години и се бе доказал като отличен администратор. Ирина го увери, че при нея липсата на образование се компенсира с опита ѝ в общуване с възрастни хора, придобит в родната ѝ Молдова. Стеснителната усмивка на кандидатката смекчи сърцето на директора, който забрави да ѝ поиска препоръки и премина направо към изброяване на задълженията, свързани с длъжността; те можеха да се обобщят с няколко думи – да облекчава живота на обитателите от второ и трето ниво. Онези от първото не попадаха в обсега на нейните задължения, защото там старите хора бяха самостоятелни като обикновени наематели в жилищен блок; извън компетенциите ѝ оставаха също възрастните от четвърто ниво, сполучливо наречено „Рай“, защото старците там очакваха преселението си на небето, унесени в дрямка през по-голяма част от времето, и не се нуждаеха от грижите, които се очакваха от нея на по-долните нива. Ирина трябваше да придружава обитателите на консултация при лекар, адвокат и счетоводител, да им помага да попълват здравни и данъчни формуляри, да ги води на пазар и да ги съпровожда в други дейности от този род. Със старците от „Рая“ я свързваше единствено задължението да урежда погребенията им, но само след като получи подробни указания за всеки конкретен случай, ѝ обясни Ханс Войт, тъй като волята на издъхващите невинаги съвпаднаше с тази на близките им. Живеещите в „Ларк Хаус“ принадлежаха към различни вероизповедания и погребенията обикновено представляваха доста сложни церемонии, съвместяващи всички религии.

Обясни ѝ, че само персоналът, свързан с чистотата на дома, с личните грижи и с медицинското обслужване на обитателите е длъжен да носи униформа, но че за останалите служители съществува негласен протокол по отношение на облеклото и в него уважението и добрият вкус са основни критерии. Така например тениската с щампа „Малкълм Х“, която Ирина носеше, беше неподходяща, отсече той. На щампата всъщност не беше Малкълм Х, а Че Гевара, но тя не му го каза, защото предположи, че Ханс Войт изобщо не е чувал за революционера, който половин век след своята епопея продължаваше да е боготворен в Куба и от шепа радикали в Бъркли, където тя живееше. Тениската ѝ бе струвала два долара в магазин за дрехи втора ръка и беше почти нова.

- Тук е забранено да се пуши – предупреди я директорът.
- Не пуша и не пия, господине.
- Здрава ли сте? Това е важно в общуването със старите хора.
- Да.
- Има ли нещо, което би трябвало да знам?

– Пристрастена съм към видео игри и фантастика. Разбирате, Толкин, Нийл Геймън, Филип Пулман. Освен това работя и друго. Къпя кучета, но не ми отнема много време. – Заниманията в свободните ви часове са си ваша работа, госпожице. Но през работното време тук нямате право да се разсейвате с други неща.

– Естествено. Вижте, господине, дайте ми шанс и ще ви докажа, че се справям добре с възрастни хора. Няма да съжалявате – каза младата жена с престорена увереност.

След като приключи интервюто, директорът я разведе из целия комплекс, който приютяваше двеста и петдесет души на средна възраст от осемдесет и пет години. „Ларк Хаус“, бивше великолепно имение на шоколадов магнат, бе дарено на града от самия собственик заедно с щедра сума за финансирането му. Състоеше се от главно здание – натруфен палат, където се помещаваха офисите и общите пространства като библиотека, трапезария и ателиета – и няколко приветливи сгради с дървен покрив, които се съчетаваха хармонично с привидно необлагородения, но в действителност добре поддържан от цяла рота градинари парк. Постройките със самостоятелни апартаменти и с онези, в които живееха обитателите от второ и трето ниво, се съобщаваха помежду си с широки покрити коридори, за да може инвалидните колички да се движат несмуцавани от предизвикателствата на климата; външната им стена беше остъклена и позволяваше на пациентите да се любуват на природата – първокласен балсам срещу тъгата във всички възрасти. „Раят“ – циментена и отделена от останалите постройки сграда – би била в дисонанс с другите, ако не беше изцяло обвита в бръшлян. Библиотеката и залата за игри бяха отворени денонощно; козметичният салон имаше гъвкаво работно време, а в ателиетата се предлагаха различни курсове – от живопис до астрология – за онези, които все още копнееха за изненади в бъдещето. В магазина за забравени вещи, както гласеше табелата над вратата, стопанисван от жени доброволки, се продаваха дрехи, мебели, бижута и други съкровища, дарени от собствениците им или наследени от починалите.

– Имаме прекрасен кино клуб. Прожектираме филми три пъти седмично в библиотеката – каза Ханс Войт.

– Какви филми? – попита Ирина с надеждата, че са за вампири или научна фантастика. – Подбира ги комитет, който дава предпочитание на криминалните, много се харесват филмите на Тарантино. Тук се наблюдава известна привързаност към насилието, но не се плашете, всички разбират, че това е на кино и че в други филми актьорите отново ще се появят живи и здрави. Да кажем, че това е като изпускателен клапан. Мнозина от нашите гости мечтаят да убият някого, обикновено член на семейството си.

– Аз също – отвърна Ирина, без да се поколебае.

Ханс Войт реши, че девойката се шегува, и доволно се засмя – ценеше чувството за хумор толкова, колкото и търпението у служителите си.

В парка със стари дървета доверчиво тичаха катерички и повече от обичайния брой елени. Ханс Войт ѝ обясни, че женските идват тук да родят и да отгледат малките си, докато отраснат и започнат сами да се грижат за себе си; каза ѝ също, че имението е резерват за птици, по-специално чучулиги и това обяснява името му „Ларк Хаус“, „Дом на чучулиги“. Няколко камери бяха разположени на стратегически места, за да шпионират животните в естествени условия и едновременно с тях старците, тъй като биха могли да се загубят или да претърпят злополука, иначе в „Ларк Хаус“ не се прилагаха мерки за сигурност. Денем вратите стояха отворени и се пазеха само от двойка невъоръжени полицаи, които обикаляха района. И двамата бяха пенсионери – единият на седемдесет, а другият – на седемдесет и четири години; повече охрана не бе необходима, защото нито един злосторник не би губил времето си да напада старци без доходи. Разминаха се с няколко жени в инвалидни колички, с група възрастни, понесли триножници и кутии с бои и четки за час по живопис на открито, и с неколцина обитатели, които разхождаха кучета с толкова окаян вид, колкото тях самите. Имението граничеше със залива и при прилив човек можеше да се разходи с каяк, както правеха някои от обитателите, които все още не бяха повалени от болестите си. „Ето така бих искала да живея“, въздъхна Ирина и пое на големи глътки сладкия аромат на бор и лаврово дърво, сравнявайки това приятно място с нездравословните дупки, в които живееше от петнайсетгодишна.

– Накрая, госпожице Базили, трябва да ви спомена за двата призрака, защото те със сигурност ще са първото, за което хаитянският персонал ще ви предупреди.

– Не вярвам в призраци, господин Войт.

– Поздравявам ви. Аз също. Призраците в „Ларк Хаус“ са млада жена с рокля с розов воал и тригодишно дете. Това е Емили, дъщерята на шоколадовия магнат. Клетата Емили издъхнала от мъка, когато в края на четиресетте години синът ѝ се удавил в басейна. След това магнатът изоставил дома и основал фондацията.

– Момченцето в басейна, който ми показахте, ли се е удавило?

– Същият. Но доколкото знам, никой друг не е загивал там. Ирина много скоро щеше да преразгледа мнението си за призраците, защото щеше да открие, че мнозина от старците непрекъснато се радваха на компанията на свои близки покойници, така че Емили и синът ѝ не бяха единствените призрачни обитатели на дома.

* * *

Рано на другия ден Ирина се яви на работа с най-хубавите си джинси и ненабиваща се на очи тениска. Установи, че атмосферата в „Ларк Хаус“ е либерална, но не дотам, че да насърчава безотговорността; подобна беше по-

скоро на университет, отколкото на старчески дом. Храната беше сравнима с тази на всеки уважаващ себе си ресторант в Калифорния, тоест био, в рамките на възможното. Грижите бяха качествени и общото и медицинското обслужване се извършваха с толкова внимание, колкото може да се очаква в подобни случаи. За няколко дни тя запомни имената и маниеите на колегите си и на поверените ѝ възрастни хора. Фразите на испански и френски, които успя да запамети, ѝ спечелиха уважението на персонала, произхождащ почти изцяло от Мексико, Гватемала и Хаити. Заплащането не бе на равнището на тежкия труд, който полагаха, но малцина се мръщеа. „Бабичките трябва да бъдат глезени, но с нужното уважение. Дядовците също, ала на тях не трябва много да им се вярва, защото злоупотребяват“, я предупреди Лупита Фариас, закръглена жена с лице като на олмекска скулптура, завеждаща чистотата. Понеже работеше от трийсет и две години в „Ларк Хаус“ и имаше достъп до стаите, Лупита познаваше отблизо всеки обитател, знаеше за живота му, отгатваше неразположенията му и го съпътстваше в болките му.

– Обърни специално внимание на депресията, Ирина. Тук е много разпространена. Ако забележиш, че някой се изолира, унил е, не става от леглото, без да е болен, или преставя да се храни, ела веднага и ми кажи, ясно ли е?

– А ти какво правиш в такива случаи, Лупита?

– Зависи. Галя ги. Винаги приемат ласките с благодарност, защото старците си нямат никого, който да ги докосва. Или пък ги увличам с някой телевизионен сериал. Никой дори не си помисля да умира, преди да е видял края. Други намират облекчение, като се молят, но тук има много невярващи и този метод е неприложим за тях. Главното е да не ги оставяш сами. Ако мен ме няма, казваш на Кати, тя знае как да действа.

Доктор Катрин Хоуп, обитателка на дома от втория етаж, първа посрещна Ирина с добре дошла от името на общността. На шейсет и осем години, тя беше най-младата от всички старци. Откакто преди две години се бе наложило да седне в инвалидна количка, тя бе избрала помощта и компанията, които се предлагаха в „Ларк Хаус“. За изминалото от момента на постъпването си време се беше превърнала в душата на дома.

– Старите хора са изключително забавни. Живели са много, говорят каквото си искат и хич не се интересуват от чуждото мнение. Тук никога няма да скучаеш – каза тя на Ирина. – Обитателите са образовани хора и докато са в добро здраве, продължават да учат и да експериментират. В тази общност съществува стимулация и се избягва най-лошият бич на старостта, самотата.

Ирина беше осведомена за прогресивния дух на хората в „Ларк Хаус“, прочул се от няколкократно си присъствие в новините. Съществуваше листа на чакащи от години, за да бъдат приети, и тя би била много по-дълъга, ако мнозина от кандидатите не си отиваха от този свят, преди да им дойде редът. Старците в дома бяха неоспоримо доказателство, че ограниченията на възрастта не пречат

човек да се забавлява и да участва в суетата на живота. Много от тях, активни членове на движението „Старци за мир“, излизаха всеки петък сутрин на улични протести срещу извращенията и несправедливостите в света, и по-специално в империята на Съединените щати, за която се чувстваха лично отговорни. Активистите, сред които имаше жена на сто и една години, си даваха среща в един ъгъл на кварталния площад, пред полицейския участък, и прииждаха с бастуни на собствен ход или на инвалидни колички, издигайки плакати срещу войната или глобалното затопляне, а публиката ги подкрепяше с клаксони от колите си или пък с подписи върху петициите, които гневните прадядовци им пъхаха под носа. Неведнъж бунтарите биваха показвани по телевизията редом с полицаите, предизвикващи смях със своите опити да ги разпръснат и със заплахите за сълзотворен газ, които така и не изпълняваха. Дълбоко развълнуван, Ханс Войт показа на Ирина паметна плоча в парка в чест на деветдесет и седем годишен музикант, починал през 2006 година от унищожителен мозъчен инсулт, докато с ботуши под палещото слънце протестираше срещу войната в Ирак.

Ирина бе отраснала в едно село в Молдова, населено със старци и деца. На всички им липсваха зъби – на първите, защото след дълга употреба ги бяха изгубили, а на вторите, защото тепърва сменяха млечните. Замисли се за баба си и дядо си и както толкова пъти през последните години съжали, че ги е изоставила. В „Ларк Хаус“ ѝ се откриваше възможност да даде на други онова, което не успя да даде на тях, и с тази мисъл тя започна да се грижи за поверените ѝ възрастни хора. Скоро ги спечели всичките, а също така и мнозина от първия етаж – самостоятелните.

От самото начало вниманието ѝ бе привлечено от Алма Беласко. Тя се отличаваше от другите жени с аристократичното си държание и с магнитното си поле, което я открояваше от останалите смъртни. Лупита Фариас твърдеше, че въпросната Беласко не се вписва в „Ларк Хаус“, че ще изтрае там много кратко време, че всеки момент ще дойде да я вземе същият шофьор, който я докарал с мерцедес бенц. Ала месеците минаваха, а това не се случваше. Ирина се задоволяваше да наблюдава Алма Беласко отдалече, тъй като Ханс Войт ѝ бе наредил да се съсредоточи в задълженията си към хората от втори и трети етаж и да не се разсейва със самостоятелните възрастни хора. Тя беше достатъчно заета с грижите за своите клиенти – не ги наричаха пациенти – и с усвояване на детайлите от новата си работа. Като част от обучението си трябваше да разгледа видео записите от последните погребения – на еврейка будистка и на разкаял се агностик. От своя страна Алма Беласко не би забелязала Ирина, ако скоро, по силата на обстоятелствата, тя не се бе превърнала в най-полемичната личност в общността.